

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Basileae, 1551

Dialogus quintus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-245](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-245)

animum ipsum iubet coli, quasi rem sacram: & qui in superioribus Pythagorea carmina est imitatus, in presenti quoque animi cultu libenter Pythagoram suum sequitur precipientem: Post deos maxime omnium reuerere te ipsum. Quanti uero momenti sit eiusmodi reuerentia ad obseruantiam legum, explicare non possum. Sed facit hæc, ut summatim dicam, ut quisquis animi sui quasi numinis conspectum assiduam reueretur, iudicem habeat intra seipsum: ad cuius legem, uel absque legibus scriptis uitam suam perfectissime dirigat, ac tandem facile naturalis legis amore faciat, quæ ceteri uix scriptarum legum formidine faciunt. Proinde dum de colendo animo disputat, omnia de officijs præcepta tradit, tum ad seipsum, tum ad alios ad omnesque uirtutes priuatim et publice pertinentia, quæ discere quisque debeat atque ediscere. Post hæc finem imponit exordio legum. Vbi apparet totam de legibus disputationem in tres præcipue partes esse diuisam. Primo quidem in proemium, ab initio libri primi ad hanc usque partem quinti productum: Deinde in ipsam legum dispositionem. Et primo in leges ad rempublicam magistratusque potissimum pertinentes. Deinde ad singulas spectantes ciuium actiones. Meminisse uero te arbitror singulas præterea leges, singula habere proemia. Principio legifer purissimos pro uiribus colonos eligat, atque pastorum more pueros segreget ab impuris. Lustret quoque ciuitatem, ac nisi summa cogat necessitas non inferat uolentiam. Adæquet census pro uiribus, ne alij ditissimi sint, alij uero mendici. Caueat ne quis iniuste diuitias cumulet. Neque luculentissimam conetur ciuitatem reddere, sed iustissimam. Prædicet ueritatem & apud homines, & apud deos esse maxime omnium uenerandam. Item in peregrinos hospitalitatem, in supplices indulgentiam. Moneat unumquemque animam erga seipsam amore falli, atque peruerti solere. Præcipiat, ne quis abundans ipse, patiat proximum esurire. Collocet urbem si potest in media regione singulas circumspiciens commoditates. In duodecim partes urbem diuidat, totamque similiter regionem. Sed cur in partes duodecim? ut intelligas molem tantam tamque laboriosam uniuersi ipsius auxilio indigere, quod est in sphaera duodecim distributum. Item ciuitatem ad imaginem regni caelestis esse gerendam. Caelestis autem ciuitas in signa duodecim, quasi duodecim tribus, est distributa. Nec ab re dijs duodecim ciuitatem commendat suam. siquidem dii duodecim, signis caeli duodecim præesse dicuntur. Immo uero dii sex, sexque deæ. Iuno, Vesta, Minerua, Ceres, Diana, Venusque: Mars, Mercurius, Iupiter, Neptunus, Vulcanus, Apollo. Fræpone singula singulis: membris quidem nostris signa: Signis præterea deos. Arieti quidem & capiti nostro Palladem. Tauro uero & nostræ ceruici Venerem. Geminis & humanis brachijs Apollinem. Cancro pectorique Mercurium. Leoni humerisque Iouem. Virgini ilisque Cererem. Librae & natibus, quod honeste dictum sit, Vulcanum. Scorpio & pudibundis Martem. Sagittario femoribus Dianam. Capricorno & genibus Vestam. Aquario eruribusque Iunonem. Piscibus pedibusque Neptunum. Intellige per hæc ciuitatem totam non aliter unum ex ciuibus multis, quam unum corpus ex multis membris esse debere. Alia uero numina masculina, alia feminina idcirco dicuntur, ut cognoscas et quæ ad materiam passionisque, & quæ ad formas actionisque pertinent, à superis gubernari. Verum cur Plato præcipuam urbis arcem, Vestæ, Ioui, & Palladi consecrat? Intellige in diuinis tres omnium fontes existere: Vestam quidem effendi fontem, Iouem uiuendi, Mineruam intelligendi. Atque in his omnibus auxilium à superis obsecrandum. Vbi uero Plato commendat partitionem domiciliorum agrorumque, in quinquies mille & quadraginta, ostendit eiusmodi numerum commodissimas in se multasque deinceps distributiones partium continere. Quod quidem & in sequentibus paulatim aperietur, et uel mediocri arithmetica potest esse perspicuum. Notabis ubi de communi ciuium uita differit præceptum de euangelica dilectione & charitate mirandum. Item patriam magis quam matrem esse colendam. Quod uero patriam inquit immortalem deam esse, uel de diuina terreni orbis anima, uel de nomine patriæ patrono, uel de caelesti patria dictum puta.

DIALOGVS QVINTVS DE LEGI

BVS VEL DE LEGVM LATIONE.

VDIAT iam reliqua, quicumque paulo ante de dijs charissimisque genitoribus audiebat. Cuiusque enim animus, omnium suarum rerum post deos, cum sit maxime suus, diuinissimus est. Quæ uero sua sunt, bifariam diuiduntur. Et potentiora quidem ac meliora dominantur, imbecilliora uero deterioraque seruiunt. Profecto quæ dominantur, præ illis quæ seruiunt, semper sunt honoranda. Quapropter merito post dominantes deos eosque qui illos sequuntur, animum nostrum colendum, secundoque loco habendum iubeo. Nemo autem, ut breuiter dicam, recte animum suum honorat, quamuis uideatur. Diuinum enim bonum est honor. Malorum autem nihil est honorandum. Quisquis igitur putat uel sermonibus quibusdam uel muneribus uel obsequijs animum suum posse extolli, si meliorem ipsum ex deteriore non reddit, quanquam honorare uidetur, minime tamen id facit. Nam statim à pueritia unusquisque sufficientem ad omnia cognoscenda se putat, & honorare suum

Verus & falsus animi cultus
 animum opinatur laudando, permittendoque sibi quicquid libuerit agere. Nos autem dicimus eum qui hæc agit animum non honorare, sed lædere, quem tamen secundo loco post deos dicimus honorandum. Sed neque ille eum honorat, qui peccatorum suorum, plurimorumque & maximorum scelerum, non seipsum sed alios causam ducit. Qui sane seipsum semper excusans honorare uidetur animum, longe tamen abest, cum obsit. Neque enim cum præter rationem laudemque legumlatoris uoluptatibus quis indulget, animum suum honorat: deiciet enim ipsum, cum malis & poenitentia repleat. Neque etiam tunc honorat, quando labores lege laudatos, metusque ac dolores ferendos non suscipit, sed cedit atque succumbit. Hæc enim agens omnia, animum suum dedecorat. Sed nec quando hanc uitam summum bonum censes, immo tunc etiam uituperat. Nam animo existimanti omnia apud manes mala esse, protinus assentitur, neque resistit, docens ipsum atque redarguens, quasi ignoret, utrum contra quæ apud deos inferos sunt, omnium bonorum nobis maxima sint. Præterea qui uirtuti formam corporis anteposit, animam uere penitusque dedecorat. Nempe corpus anima uenerabilius arbitratur. In quo certe uehementer errat. Nihil enim terrenum rebus cælestibus uenerabilius est. Et qui de animo aliter sentit, quam mirabilem rem negligat, prorsus ignorat. Nec rursus qui pecuniam iniuste cupit, aut possidens iniuste, non dolet, muneribus animum suum exornat, sed ab hoc longissime abest. Quod enim uenerabile pulchrumque in animo est, paruo pro auro prodit, cum totum quod super terram quodue sub terra est aurum, uirtuti compensari digne non possit. Denique ut summam dicam, quicumque illa quæ legislator turpia malaque putat esse, omni studio non fugit, nec pro uiribus sequitur ea quæ bona & pulchra statuit, non uidet in his omnibus que turpiter, & absurde diuinissimum animum suum afficiat. Maximum enim secundum iustitiam ultionem male agendi, nemo, ut uno uerbo dicam, animaduertit. Maxima uero est, ut quis malis hominibus similis efficiatur, factusque similis bonos & uiros & sermones fugiat: seque ipsum ab eis seungat, improbis autem adhæreat, & eorum consuetudinem amplectatur. Eum uero qui se his immiscuit, necesse est eadem pati & agere, quæ tales agere & loqui inter se consueuerunt. Ac passio quidem huiusmodi iustitia non est. Iustitia enim & iustum, honestum est. Ultio uero passio iniustitiæ sequax: in quam & qui non incidit & qui incidit, malus miserque est: ille quoniam non sanatur, hic quoniam ut multi feruentur, ipse perit. Honor autem est, ut totum simul complectar, meliora sequi, & ex peioribus quæcumque meliora fieri possunt, ad melius que optime reducere. Homini profecto nihil animo aptius & sagacius est ad fugiendum malum, ad uestigandum eligendumque quod est omnium optimum, eique per omnem uitam firmiter adhærendum. Idcirco illi secundo statutus est honor. Tertium deinde honorem secundum naturam quiuis intelliget corpori conuenire. Considerare oportet qui ueri honores sint, qui ue adulterati: quorum differentia à legislatore declaranda mihi uidetur. Vtputa honore dignum corpus esse non quod formosum aut robustum est, aut uelox, uel magnum, uel sanum, quamuis multis id uideatur, neque quod contrarijs modis affectum. Nempe quæ medium istorum omnium habitum tangunt, ea longe moderatiora tutioraque censenda sunt. Altera enim inflatos & audaces animos reddunt. Altera deiectos atque illiberales. Similiter pecuniarum prædiorumque & census possessio se habet. Excedens enim & priuatim & in ciuitatibus inimicitias seditionesque parit. Deficiens autem plurimum seruitutem. Nemo igitur liberorum gratia pecunijs cumulandis incumbat, ut ditissimos eos relinquat. Neque enim ipsis, neque ciuitati id conducit. Sed census iuuenum tum adulatione uacuis, tum rerum necessariorum non indigens, omnium decentissimus & optimus est. Nam hic nobis ad omnia consonans accommodatusque, uitam à doloribus tutam reddit. Liberis ergo non auri sed pudoris multum oportet relinquere. Putamus autem uerbis impudentiam iuuenum castigando id nos impetraturos. Sed non ex ea castigatione, qua iuuenibus incutiunt, dicentes quod adolescentem oporteat in omnibus uerecundum esse. Sapiens itaque legumlator, senioribus præcipiet potius, ut sint coram iunioribus uerecundi, ac summopere caueant nequis iuuenum eos, aut uideat, aut audiat agentes turpe aliquid, uel loquentes. Nam ubi senes minus pudici sunt, necesse est ibi iuuenes impudentissimos esse. præstans enim & iuniorum & seniorum disciplina est, non uerborum increpatio, sed ut quæ increpando quis diceret & monendo, eadem ipse in omni uita

uita facere uideatur. Quisquis præterea cognationem & uniuersam sub eisdem penatibus generis communionem honorat & colit, hos deos merito propitios in liberis procreandis habebit. Amicorum quoque & sodalium in uitæ consuetudine summam beneuolentiam consequetur, qui illorum in se obsequia maiora præstantioraque putabit quam illi, sua uero in illos beneficia minora quam ipsi existimabit. Atqui & erga ciuitatem ac ciues optime ille se geret, qui omni uictoriæ quæ in Olympicis, aliisque tam belli quam pacis certaminibus comparatur, illam gloriam anteponet, quam patriis legibus ministrando nanciscitur: atque in hoc ministerio cæteris omnibus per totam uitam præstare conabitur. Ad peregrinos uero sanctissima esse fœdera quisque cogitet. Fœdum enim omnia peregrinorum & contra peregrinos peccata præ illis quæ inter ciues committuntur, uictori deo curæ sunt. Nam cum peregrinus amicis cognatisque careat, maiorem & apud deos & apud homines meretur misericordiam. Quare qui magis ulcisci potest, is ad ferendum auxilium est paratior. potest autem maxime, hospitalis cuiusque dæmon ac deus, hospitalem secuti Iouem. Diligenti igitur cautione cogitandum cuique, cui nonnihil est consilij, ut innocens ab iniuria in peregrinos semper uiuat. Sed omnium tam in peregrinos quam in ciues peccatorum maximum est, quod in supplices est commissum. Deus enim per quem supplex fœdus est consecutus, diligentissimus eius est custos. Quare nullus in supplices sceleratus impunis abiit. Hactenus officia cuiusque in parentes, seipsum, sua, patriam, amicos, cognatos, peregrinos, atque colonos penè omnia exposuimus. Qualis uero quisque quo ad seipsum esse debeat, qui optime uiuere uelit, nunc iam exponamus, ut non lex, sed laus & uituperatio singulos docens, refrenet magis, & obtemperantiores ferendis legibus faciat. Atque hæc nobis deinceps dicenda sunt. Veritas profecto tum dijs tum hominibus dux omnium est bonorum. Cuius qui felix beatusque futurus est, statim ab initio particeps esse debet, ut in ueritate plurimum tempus uitam agat. Fides hic certe est: infidus autem qui sponte mentitur: qui uero non sponte, amens. Quorum neutrum optabile est. Nam & infidus & amens ab amicitia admodum alienus: ac procedente tempore cognitus in tantam in odiosa senectâ uitæque termino solitudinem incidit, ut seu uiuant siue decesserint amici ac filij, penè similiter orbam uitam misere agat. Honorandus certe est qui nihil iniuriatur. Qui uero nec alios id facere patitur, duplici honore, imò etiam magis est honorandus. Ille enim uni, hic multis hominibus comparatur, cum principibus cæterorum iniuriam nunciet. Qui autem una etiam cum magistratibus iniuriam quoad potest ulciscitur, is magnus perfectusque in ciuitate uir præconio prædicetur. Nam uirtute cunctis excellet. Eadem quoque temperantiæ & prudentiæ laus est. Et qui alijs bonis abundat, quæ in alios quoque transfundi possunt, si cæteros participes efficit, tanquam uir summus est honorandus. Qui autem id facere uellet quidem, sed non potest, secundo loco habendus est. Inuidum uero qui sponte nihil boni cæteris conferat, uituperare debemus, nec propter hominem qui male possideat, rem ipsam uituperare, sed eam pro uiribus adipisci. Certet præterea apud nos quisque de uirtute absque inuidia. Qui enim sic agit, ciuitatem suam amplificat, cum ipse quidem contendat, & alios calumnijs non detineat. Inuidus uero dum cæteris derogando putat præstare, & ipse minus recte ad ueram tendit uirtutem, & concertatores iniusta uituperatione tardiores efficit. Ideoque uehemens acquirendæ uirtutis studium è ciuitate tollens, ipsam pro uirili parte gloriæ amplitudine priuat. Oportet præterea unumquemque animosum esse, ac maxime mitem. Nam aliorum iniurias quæ uel difficile, uel nullo modo sanari possunt, non possumus aliter effugere, quam pugna, defensione, uictoria, & nullius peccati remissione, quod absque animolitate facere nemo potest. In ijs autem iniurijs quæ tales sunt ut sanari possint, nosse in primis oportet, nullum iniustum, sponte iniustum esse. Nemo enim unquam maximorum malorum aliquid alicubi uellet habere, multoque minus in his quæ sibi præstantissima sunt. Est autem animus ut diximus reuera in omnibus omnium præstantissimus. Quapropter in eo cum maxime sit honorandus, nemo sponte summum accipiet malum, uoletque per totam uitam id possidere. Porro miserabilis omnino est iniustus omnis, & qui mali quicquam habet. Misereri autem decet eorum qui sanabiles sunt, & cohibere iram, ne aduersus eos muliebri iracundiæ feruore animus efferatur duriusque insistat. Qui autem ita sunt flagitiosi qui incurabiles sint, eis ira uehementius immittenda. Propterea diximus animosum,

Officia erga patriam

Erga peregrinos

Erga supplices

id est generosæ iracundiæ non experte, ac simul mitem, bonum uirum semper esse debere. Omnium uero maximum quiddam malum in multorum hominum animis est innatum. Cuius quidem, cum facile sibi ignoscant, remedium nullum excogitant. Est autem hoc quod dicere solent, quod natura sibi quisque amicus est, recteque est, ita id se habere. Sed reuera nimius in seipsum amor omnium peccatorum omnibus semper est causa. Occæcatur quippe circa amatum qui amat. Quapropter qui se amat, cum se ipsum magis quam ueritatem honorandum putet, quid iustum, bonum, pulchrumque sit male iudicat. Decet sane eum qui magnus uir futurus est, neque seipsum, neque sua diligere, sed iusta semper, siue a seipso, seu ab alio quouis gerantur. Ex hoc ipso delicto accidit omnibus, ut ignorantiam suam esse sapientiam opinentur. hinc fit, ut quamuis nihil ut ita dicam sciamus, scire tamen omnia arbitremur. Cum uero nec alijs committamus facultatem agendi quæ ipsi facere ignoramus, facientes ipsi errare compellimur. Quamobrem nimium sui ipsius amorem fugere quisque debet, & meliores sequi, nullo rubore uerecundiæ impeditus. Sunt & alia nonnulla, quæ & minora his sunt, & sæpe dicuntur. Sed cum nihilo minus utilia sint, ea quoque dicenda, Nam commemoratione opus est. Semper enim quasi aliquid effluat, contra aliquid oportet influere. Recordatio uero est, prudentiæ deficietis influxus. Profecto à risu nimio, & lachrymis abstinentum, omnibusque est ab omnibus præcipiendum, ut lætitia nimia tristitiaque compressa honesto in habitu se contineant: siue in felicitate quæquam dæmon cuiusque sistat, seu per fortunæ casus tanquam ad ardua difficultaque tendentibus operationibus quibusdam dæmones aduersantes insurgant. Sperare semper boni uiri debent, munera quæ talibus uiris dare deus solet, sibi non defutura. Ac si qui graues labores inciderint, deum leuiiores eos facturum, & præsentia in melius commutaturum: bona uero contra omnia unà cum bona fortuna sibi affore. Hac spe singuli uiuant, & tam ioco quam serio, & se & cæteros ad frequentem horum cõmemorationem sedule adhortentur. Sed iam quæ facere unusquisque debeat, & qualis esse, quo ad diuina spectat officia, dictum est. Humana uero nondum explanauimus. Dicenda autem sunt. Hominibus enim, non dijs præcipimus. Sunt porro natura maxime humana, uoluptates, dolores cupiditatesque. Ex quibus necesse est mortale omne animal quasi pendere, & maximo quidem cum studio. Laudanda certe honestissima uita est, non solum quia gloriæ habitum superat, uerumetiam quia si quis uelit gustare, nec inde statim à iuuentute fugere, eo quoque superat, quod omnes experimus, ut per totam uitam lætemur magis quam doleamus. Quod uero erit ita, si quis recte gustet, facile ualdeque patebit. Quo autem pacto recte id fiat, ratione iam considerandum est, siue ita nobis secundum naturam insit, siue aliter præter naturam. Vitam itaque ad uitam iucundiorẽ & molestiorem ita cõferre oportet. Voluptatem adesse nobis uolumus. Dolorem uero nec eligimus, neque uolumus. Medium autem statum pro uoluptate nequaquam uolumus, doloris tamen loco accipimus. Dolorem etiam minorem maiore cum uoluptate uolumus. Voluptatem minorem cum maiore dolore nequaquam. Pari autem modo utrunque horum habere nos nolle, possumus declarare. Hæc omnia multitudine, magnitudine, intensione, æqualitate, horumque contrarijs ad electionem singulorum uoluntatemque, & differunt, & non differunt. Cum hæc necessario sic se habeant, eam quidem uitam in qua cum utraque multa, magna, intensaque fiunt, uoluptates tamen excedunt, uolumus. Eam autem in qua contraria, nolumus. Atque eam rursus, in qua licet utraque parua, remissa sunt, molesta tamen superant, nolumus: sed eam in qua contraria, uolumus. Si autem æqualia sunt, de æquali uita ut diximus cogitandum. Volumus enim quæ illo excedunt quod nos diligimus, & nolumus quæ contrario superant. Considerare oportet quemadmodum omnes uitæ nostræ in his connexæ naturaliter sunt, & quas natura uelimus. Siquid autem præter hæc uelle nos dicimus, ignorantia quadam imperitiaque uitæ id dicimus. Quænam igitur & quot uitæ sunt in quibus nosse oportet quod nolendum, quod uolendum, quod sponte fieri, quod contra soleat: hisque cognitis legem sibi ipsi præscribere: atque inde quod sibi amicum sit simul & iucundum & optimum pulcherrimumque eligere, ut quis quoad homini licet beatissime uiuat? Temperatam uitam unam esse dicamus, prudentem alteram, tertiam fortem, sanam denique quartam. Et quatuor his alias contrarias quatuor statuamus, imprudentem, ignauam, intemperatam, ægrotantem. Quisquis uitam temperatam recte nouerit,

De eligenda
uita quo ad
uoluptatem
& dolorem

mitem

mitem in omnibus & moderatā dicit: quæq; dolores quietos, uoluptates remissas, mol- De uita tēpe
 les cupiditates, amores minime furiosos habeat. Intemperatam uero in omnibus acrem, rata & intē-
 quæ doloribus uehementibus & uehementibus uoluptatibus, cupiditatibus ardentibus perata
 furiosisq; & insanis mirum in modum amoribus agitetur. Sed superant in uita quidem
 temperata uoluptates, dolores autē superantur. In uita intēperata contra uoluptates à do-
 loribus superantur, magnitudine, multitudine, atq; frequentia. Quo fit ut necessario alte-
 ra nobis secundum naturam uita iucundior sit, altera tristior, & uolentem iucunde uiue-
 re, sponte intemperanterq; uiuere non permittat. constat enim si quod nunc dictum est, Omnis hu-
 recte est dictum, quod necesse sit intemperatū omnem præter sententiā esse talem. Quip- mana turba
 pe uel per ignorantiam, uel incontinentiā, uel utramq; omnis humana turba expers tem
 perantiæ uiuit. Similiter de sana & agrotante uita est cogitandum: quod & dolores & expers tēpe
 uoluptates habeant, sed in sanitate uoluptates excedant, in agrotatione dolores. Nostra rantie uiuit.
 uero uoluntas in deligendo genere uitæ, non est ut dolor superet. Vbi autem superatur, Quod uitæ
 eam uitam iucundiorē iudicauimus. Temperatus igitur intemperato, prudens imprudente, genus deli-
 te, fortis ignaui, utraq; pauciora, minora, rarioraq; habet, & alter uoluptatibus, alter do- gitur
 loribus superat, ita ut fortis ignaui, prudēs amentē, temperatus petulantē, sanus agro-
 tantem uoluptate superet. Vtq; in summā redigant, quæ uita uirtutis corpore aut animo
 particeps est, ea est iucundior altera, & pulchritudine, rectitudine, potētia & gloria præ-
 stat: ita ut qui in ea constitutus est felicius contrario in omnibus uiuat. Verum exordium
 legum iam finem accipiat. Post exordium, legem sequi necesse est. Imò uero leges dein-
 ceptis reipublicæ reuera conscribendæ sunt. Quemadmodum igitur quæcunq; texuntur,
 non ex limilibus omnino trama stamineq; texuntur, sed staminis genus robustius atque
 firmiter est, tramæ mollius ut facilius cedat: ita homines qui magistratus gesturi in ciui-
 tate sunt, eodem modo discerni semper oportet, eos qui in leuiori quadam facultate ex-
 perimentum sui dederunt. Duæ uero sunt in repub. species. Altera magistratuum, altera
 legum constitutio. Ante uero hæc omnia ita cogitandum est. Cum pastor atq; bubulcus,
 equorumq; curator, ceteriq; huiusmodi, greges & armenta susceperint, non antea cu-
 rant: quam singulis conuenientem purgationē adhibeant. porro sanis ab agrotantibus,
 generosisq; ab ignaui segregatis, altera in greges alios mittēt, altera uero curabunt, non
 ignorantes aliter frustra se tam pro corpore q; pro anima laboraturos. Nempe naturæ &
 educationis prauitas ita corrumpit, ut nisi quis segreget sanorum integrorumq; morum
 ac corporum genus, in singulis contagione interimant. Sed de cæteris quidem animalibus
 minor cura, & exempli causa solum eorum mentio facienda. De hominibus uero ma-
 ximum studium legislator habebit, ac diligenter rimabitur omnia, ut singulis consentā-
 nea scribere queat, tum de lustratione, tum de cæteris omnibus actionibus. Sic igitur ciui-
 tatis lustrationes se habent. Multæ enim sunt, & aliæ leuiores, grauiore alia. Ac si quis ty-
 rannus simul legisq; lator sit, difficilibus & optimis lustrationibus uti poterit. Legis autē
 latori absq; tyrannide, qui leges nouas atq; rempublicam fundet, satis erit factum si pur-
 gationem mitissimam adhibuerit. Nam exactissima purificatio, quemadmodum me-
 dicina quæ ualidior corporibus adhibet, doloris plena est, & cum ultione iusta poenam
 infert, morte peccantem aut exilio damnans. Eos enim qui maxima peccata patrarunt, si
 insanabiles sint, quoniam ciuitati maxime nocent, remouere omnino solet. Mitior uero
 purgatio huiusmodi nobis est. Qui enim ob inopiam uictus duces quærunt, hisq; sponte
 se offerunt secuturi ex egestate aduersus eos qui non egent, hos tanquā morbum, qui ci-
 uitatem labefactet, honesto coloniæ nomine benigne expellit. Hæc omni legulatore quo
 dammodo à principio, ut diximus, facienda. Nobis autem difficiliora quædam in præsen-
 tia euenerunt. Nam neq; coloniæ neq; delectum aliquem purgandi gratia ad præsens
 excogitare oportet, sed quasi ex multis fontibus torrentibusq; aqua ad lacunas easdem
 confluat, necesse est obseruare, ut qui undiq; confluit humor, partim exhauriendo effun-
 dendoq; partim deriuando atq; diuertendo q; mundissimus sit. Labor autē ut uidetur,
 & periculum est in omni constitutione ciuili. Quoniam uero non re nunc sed uerbis agi-
 tur, perfectus ita nobis sit delectus, sitq; ut desideramus facta purgatio. Nā malos qui hæc
 ciuitatem adire gubernaturi contendunt, cum satis longo tēpore examinauerimus, omni
 persuasione accedere prohibebimus: probos autem pro uiribus beneuolos propitiosq;

facientes alliciemus. Sed neq; latere nos debet, quàm feliciter nobiscum actum sit. Quippe quemadmodum Heraclidarum coloniam, felicem fuisse diximus, quoniam diuidendorum agrorum innouandarumque tabularum grauem & periculosam contentionem effugit, quam quidem rem ueterum ciuitas leges ferre coacta, neque præmittere potest omnino, neque mouere quodammodo, ita fermè & nobis accidisse uidetur. Solum ergo, ut ita dicam, restat uotum, paruaq; mutatio cauta, parum in longo tempore transmutantibus. Est autem hæc, ut in his mutationibus faciendis unà cum debitoribus multis multos quoque agros ciues possideant, uelintq; humaniter cum egenis communicare, partim mittendo, partim accipiendo, colentes mediocritatem, existimantesq; paupertatem non in diminutione pecuniarum, sed in acquirendi insatiabili cupiditate consistere. Hoc enim ciuitati maximum est salutis initium, super quo quasi stabili fundamento, ædificare postea quicquid ciuitati decorum & huic constitutioni congruum sit, facile quisq; poterit. Sed si fundamentum hoc debile ruinosumq; fuerit, nulla ciuili opera prospere deinde succedet. Itaq; nos id fugientes, imò uero uerbis quo pacto fugiendum sit ostendentes, dicimus nullam esse aliam aut latam aut angustam fugiendi uiam, nisi ut colamus iustitiam, neque acquirendi cupiditatem sequamur. Atque hoc iam nobis quasi quoddam ciuitatis sustentaculum & præsidium sit fundatum. Census enim quos sibi ciues parauerint, careant quodammodo crimine oportet, uel ulterius in acquirendo progredi ultro desistant, quibus inuicem uetera crimina habentur, quicq; uel paulum mentis compotes sint. Illi autem quibus deus dedit quemadmodum & nobis nouæ ciuitatis constitutionem, in qua nullæ inimicitia sunt, si propter habitationum agrorumq; distributionem inimiciarum sibi causas dederint, non humanæ cuiusdam, sed pessimæ ignorantia crimine notabuntur. Quis erit igitur rectæ distributionis modus? Primū quidem, quantum esse oporteat numerum, constituendum censeo. Deinde asseuerandum, per quot qualesq; partes distributio sit ciuibus faciendā: postremo agros habitationesque ipsas æqualiter quàm maxime diuidendum. Quanta autem multitudo sufficiens sit, non aliter recte dicitur q̄ agrorum uicinarumq; ciuitatū collatiōe. Ager quidem tantus sit, ut tot moderatis hominibus sufficiat, neq; maiori opus. Tot uero esse debent, ut iniuriantes uicinos possint depellere, & iniuriam patientibus auxiliari. His inspectis, & agrum & uicinos & re & uerbis definiemus. Nunc uero exempli descriptionisq; causa, ut res ipsa perficiatur, ad ferendam legem sermo descendat. Quinquies mille & quadraginta sint ob cōmoditatem numeri huius agricolæ, quicq; pro finibus depugnent. Ager autem & habitationes similiter in partes easdem distribuantur, ut uir & portio distributione conueniant. Et in primis duas in partes totius numeri partitio fiat, deinde in tres, licet & in quatuor, & in quinque, & usq; ad decem deinceps. Oportet cettè omnem legislatorem tantum de numeris intelligere, ut quis qualisq; numerus singulis ciuitatibus commodissimus sit, non ignoret. Dicamus autem eum numerum aptiorem esse, qui plurimas & præsertim deinceps ordine dispositas in seipso distributiones recipit. Neq; em̄ omnis numerus omnes in omnia sectiones habet. Sed quinquies milium & quadraginta numerus, & ad bellum, & ad pacem, ad contraria omnia, societates, tributa, distributiones, non in plures quàm unam de sexaginta partes incidi potest. Ab una autem ad decē usq; continuas. Verū per ociū hæc illis solide percipienda, quibus lege res ista cōmissa sit. Atq; hæc nō aliter quàm ita se habent. Dicenda hæc sunt huius rei gratia illi qui ciuitatē condit. Nempe siue ab initio nouam fundet, seu ueterem dissipatamq; restituat, circa deos & sacra quæcunq; singulis in ciuitate constitui decet, & à quibuscunq; dijs uel dæmonibus nominari, nemo mentis compos innouare illa conabitur, siue ex Delphis aut Dodone aut Hamone accepta sunt, uel prisca quadam fama per uisiones inspirationesq; deorū sunt asserta: quibus approbatis ueteres sacra solennitatibus mixta constituerint, siue ab indigenis orta, siue Tyrrhena dicantur, siue Cypria, siue undecunq; uolueris: & his sermonibus famam traditam simulacraq; consecrarint: aras quoq; & templa, sacrosq; horum singulis lucos statuerint. In his omnibus nec minimum quid legum conditor innouabit, sed deum partibus singulis uel dæmonem uel heroem aliquem tribuet. Et in agrorum distributione primis lucos agrosq; eximios & consentanea omnia dedicabit, ut singularū partium cœtus statutis facti temporibus, & facultatem sui facilius ad quoslibet usus exhibeāt, & sacrificando

De diuidendis agris, & de numero partium

De numero apto ad plurimas distributiones, quæ est quinquies mille & quadraginta

sacrificando alter alterum benigne accipiant: unde domestici fiant inuicem, seque cognoscant. Quo quidem nihil ciuitati melius, quam uidelicet ut ciues inuicem, seque cognoscant. Vbi enim non lux inter ciues est in eorum moribus sed tenebrae, ibi nec honores pro dignitate, neque magistratus recte dabuntur, neque ius suum cuique tribui poterit. Nihil est autem, si unum uni conferas, in quo maius studium in omnibus ciuitatibus ponere quisque debeat, quam in hoc ut nec ipse adulterinus esse unquam uideatur, simplex semper ac uerus: nec alius ipsum talis fraudet. Verum iactus qui modo sequitur in ipsa legum positione, sicut in tesseriis, ut proverbium habet, a sacro, cum insolitus sit, forte primum mirari auditorem faciet. Cogitanti tamen atque experto uidebitur, secundo loco optime sic ciuitas institui. Fortasse quispiam ipsam non suscipiet, quia legislator more tyrannico in ferendis legibus non utatur. Recte sane agatur, si optima respublica & secunda & tertia proponatur, deturque optio cuique arbitrato suo quamlibet electuro. Id nunc similiter nos agamus. Et cum primam uirtute rempublicam secundamque & tertiam exposuerimus, Cliniae optionem demus, & cuique uolenti haec suo more deligere, partique suae quod sibi placet tribuere. Prima igitur ciuitas est respublica legesque optimae, ubi quam maxime per uniuersam ciuitatem priscum illud proverbium locum habet, quo fertur uere, amicorum omnia esse communia. Certe in hoc praecipue uirtutis erit terminus, quo nullus ponere rectior poterit, si alicubi uidelicet aut sit istud, aut unquam fiet, ut communes mulieres sint, communes & liberi, communis quoque omnis pecunia, omnique studio quod proprium dicitur undique uita remotum sit: usque adeo ut ea etiam quae propria singulis natura sunt, communia quodammodo fiant, ut & oculi & aures & manus communem in usum cernere, audire, agere uideant, laudentque & uituperent eadem similiter omnes, eisdem rebus gaudentes, eisdemque dolentes, ac denique pro uiribus sub his legibus uiuant, quae unam quam maxime ciuitatem efficiunt. Talem utique ciuitatem siue dii alicubi, siue deorum filij una plures habitent, ita uiuentes eamque seruantes, omni certe referti gaudio uiuunt. Quapropter respublicae exemplar non alibi considerare oportet, sed hac inspecta, talem maxime pro uiribus quaerere. Ea uero quam hic nos aggressi sumus, si fiat, proxime quodammodo ad immortalitatem accedet, ac si non primo, saltem secundo loco erit. Sed de tertia postea, si uoluerit deus, determinabimus. Nunc uero quaenam haec sit, & quo pacto talis fiat, consideremus. Primum igitur domos agrosque sortiantur, nec agros communiter colant. Nam maius hoc est, quam haec generatio nutritioque & educatio ferre possit. Sed hac mente ita distribuant ut putent, singuli sortem suam toti ciuitati esse communem. Quippe cum ea regio patria sit, magis eam colere debent, quam filij matrem. Haec enim cum dea sit, domina mortaliu[m] est. Idem quoque de indigenis tam dijs quam daemone[m] est censendum. Sed ut haec sic omne per tempus durent, danda opera est, ut quot nunc foci numero distributi sunt, totidem semper futuri sint, neque plures unquam, neque pauciores. Quod ita firmiter in omni ciuitate fiet, si sortem nactus quisque semper unum de filijs suis tantum, quem malit, domus ipsius heredem relinquat & successorem, cultoremque deorum & ciuitatis & generis tam uiuentium quam defunctorum: ex reliquis autem filijs si plures una sibi nati sunt, foeminas quidem secundum legem quae sancit, collocet: mares autem, ciuibus illis, quibus filij non sunt, adoptione committat, maxime quidem per gratiam. Si uero gratiae quosdam deficient, aut si plures uel mares uel foeminae singulis nascantur, aut contra si pauciores, cum mulieres forte foecundae non fuerint, de omnibus istis maximus praestantissimusque magistratus quid fieri oporteat, diligenter consideret: uiamque omnino inueniat, siue abundet filiorum foetura siue deficiat, ut quinquies mille & quadraginta habitationes solummodo semper manent. Multae autem sunt uiae. nam & prohiberi procreatio, cum nimis affluit, potest: & contra cum opus est, ut augeat, curari: ac uel honore uel dedecore, monitionibusque senum ad iuuenes, licet ad eam homines adhortari. Denique hinc omnis defectus oritur & inopia, cum quinque milium & quadraginta domorum numerus non seruetur. Quod si ob nimium in procreandis liberis studium sic aucta sit ciuitas, ut numeri modum excedat, atque ita inopia rerum prematur, uetus illud repetatur consilium, quod saepe iam dictum est, ut colonia mittatur chara a charis, quo commodius agi posse uidebitur. Si uero contra morborum lues bellorum uel calamitas ueluti quadam illuione ita deuastauerit ciuitatem, ut multo pauciores statuto numero superstites sint, sponte quidem alicubi ciues adulterina educati

Prima ciuitas & respublica ubi amicorum omnia communia

Secunda uirtus & respublica uel omnia patriae sint communia

Prouerbiū cati disciplina suscipiendi non sunt. Necessitatem autē nec deus, ut dicitur, uiolabit. præ-
 sentem igitur orationem existimemus hunc in modum nostrorum auribus insonare. O
 uirorum omnium optimi, similitudinem & æqualitatem, quod uel idem est & consenti-
 ens, honorate secundum naturam: neque id unquam transgrediamini, siue secundum numerum,
 siue secundum potentiā, bonarum rerum atque pulchrarum. Et nunc quidem in primis per
 omnem uitam numerum quem prædiximus conseruate. Deinde census modum quem ab ini-
 tio mediocrem sortiti estis, ne contemnatis, emendo inuicem & uendendo. Alioquin
 neque deus ipse distributor, neque legis conditor uobis fauebit. Nunc enim primum refra-
 gantibus lex præcipit hoc prædicens, ut si arrideat sortiantur, sin minus, discedant. per-
 inde ac si regio ipsa in primis, dijs omnibus sit sacrata, deinde sacerdotes omnes tam mu-
 lieres quam uiri precaturi sint, primis in sacris secundisque & tertijs, ut & emptor & uendi-
 tor domiciliorum & prædiorum quæ sortiti sunt, quæ in his perpeti cōuenit, patiantur. Scri-
 bent autem in sacris ad posteritatis instructionem cupressæa monumenta, præterea ut ista
 seruentur, eorum custodiam magistratui illi cōmittent, qui acutissime uidetur inspicere,
 ne lateat eos, si qua forte præter rationem hanc cōmercia fiant, sed quicumque legi ac deo
 non obtemperat puniatur. Atqui quantum bonum sit quod modo præcipitur, si quomo-
 do deinde ostendemus fiat, quantumque profit obsequentibus ciuitatibus, secundum anti-
 quum prouerbiū, nullus unquam prauus intelliget, sed expertus duntaxat & æquis in-
 moribus educatus. Quæstus in hac ciuitate non multus. neque enim oportet in ea, neque
 licet illiberali quæstui quenquam incumbere, neque mechanicum illud & infame quære-
 re lucrum, quod mores generosos inquinat, neque existimare ullo pacto uilibus ex rebus
 & turpibus pecunias cumulandas. Accedit ad hæc & alia lex, quæ iubet ne quis priuatus
 uel aurum habeat uel argētum. Sed quia nummis opus est quotidianæ cōmutationis gra-
 tia, quæ inter artifices & huiusmodi ferme est necessaria, cum mercenarijs & seruis & co-
 lonis merces aliqua debeatur, idcirco nummos habere concedimus tales, ut apud eos
 quidem habeantur in precio, à cæteris uero gentibus cōtemnantur. At uero cum & bel-
 la sæpe gerenda sunt, & peregre proficiscendum, quando ad externas gentes legati nun-
 ciique mittuntur necesse ut ciuitas semper cōmunem Græciæ moneram possideat. Si qua
 uero necessitas priuatū peregre proficisci coegerit, magistratuum uenia proficiscatur. Re-
 uersus autē, si peregrinis nummis abundat, cum ciuitatis nummis eos cōmutet, ciuitatique resti-
 tuat. Quod si quis occultare eos, & in priuatū usum conuertere deprehensus fuerit, publi-
 cum fiat quod occultabat. Conscij autē qui non accusauerunt, maledictis atque opprobrijs unā
 cum illo subiiciantur, atque etiam non minore multa puniantur, quam allatus peregre num-
 mus fuerit. Nemini præterea aut dare dotes aut accipere liceat, neque pecuniam deponere
 apud eum cui non adhibet fidem, neque fœnerare: liceatque si quis in fœnus acceperit, nec
 usuram nec sortem reddere. Hæc autē ciuitati optima esse, sic recte quispiam iudicabit, si
 ad præcipuam ipsam recti legum latoris semper referat uoluntatē. Nam uiri ciuili-
 tem habentis non ea uoluntas est ut nos asserimus, quam in legumlatore optimo esse de-
 bere multi affirmant, ut quæ maximam & ditissimam esse uelit ciuitatē, auro & argento refer-
 tam, ac terra marique plurimum dominantem, quibus addunt, ut quæ optimam etiam ac felici-
 sissimam esse uelit, si recte leges laturus est. Sed horum quidem alia fieri possunt, alia mi-
 nime. possibilis igitur uolet fundator legum, impossibilia nec uolet, nam uana esset cupidi-
 tas, neque aggredietur. Felices ergo & probos esse, quæ simul necessario ferme fieri solent,
 uolet quidem. Diuites autē ualde simulque probos esse impossibile. Dico autē diuites, ut multi
 existimant, asserentes eos esse diuites, qui pauci e multis pecunias plurimas possident,
 quas etiam posset malus quilibet possidere. Quod si ita est, nunquam ego his concedam,
 diuitem reuera esse felicem, nisi etiam bonus sit. fieri uero non potest ut diuitijs aliquis si-
 mul præstet & probitate. Cur ita? forte quispiam dixerit. Quia, dicemus, acquisitio tam
 iniuste quam iuste facta, plus quam duplo eam superat, quæ solummodo iuste fit. Et im-
 pendia quæ nec honeste nec turpiter impenduntur, duplo minora sunt illis quæ honesta
 sunt, honesteque impenduntur. Nunquam igitur illo qui duplo plus acquirit & dimidio mi-
 nus erogat, ditior is erit qui contra facit. Est autem alter istorum probus, alter non malus
 quidem quando duntaxat parcus est, nonnunquam uero malus omnino, bonus autem
 ut modo diximus nunquam. Nam qui & iuste pariter & iniuste pecunias cumulat, neque
 iuste

Prouerbiū
 De quæstui

D auro ha-
 bendo &
 nummis

De dotibus

De dote &
 fœnore

iuste impendit neque iniuste, diues fit quando est parcus. Sed qui omnino malus, quoni-
 am ut plurimum nepos & prodigus est, ualde pauper fit. At qui honeste expendit, & iu-
 ste solum acquirit, neque facile diuitijs excellet unquam, neque premetur inopia. Recte
 itaque sermo noster asserit, ualde diuites, bonos uiros non esse. quod si boni non sunt, fe-
 lices quoque non erunt. Nobis autem legum huc sanctio respicit, ut felicissimi ciues sint,
 ac maxime inter se amici. Qui sane amici nunquam erunt, si mutuis iniurijs uexati pluri-
 mis litigando uti cogantur iudicijs, sed si quam minima haec sint atque paucissima. Qua-
 propter oportere dicimus nec aurum nec argentum esse in ciuitate, neque quaestum insuper
 multum in mechanicis operibus cauponationibusque & foenore, nec ex pecoribus turpi-
 ter, sed ab his quae agricultura offert ac praebet: atque hoc ita, ut quaestus non cogat ea ne-
 gligere, quorum causa quaeruntur pecuniae. haec uero anima & corpus sunt, quae absque
 gymnastica, & alia disciplina, nullius precij unquam erunt. Quare pecuniarum cura, ut sae-
 pius iam dictum est, ultimum honoris teneat locum. Quippe cum tria sint omnia in qui-
 bus homines studium ponunt, ultimum ac tertium est, si recte habeatur, pecuniae studium,
 medium corporis, animi primum. Atqui haec ipsa quam nunc condimus respublica si ho-
 nores ita distribuit, recte disponitur. Si qua autem lex, aut temperantiae sanitatem corpo-
 ris, aut sanitati & temperantiae diuitias anteposit, non recte posita esse uidebitur. Saepius itaque
 legislator protestari debet, quid ipse uelit, quid si contigerit, bene succedet. Sin minus, in-
 stituti sui spes eum frustrabitur. Atque ita forsitan & ipse a ferendarum legum onere & se-
 se & caeteros uindicabit, aliter nullo modo. Qui ergo partem suam sortitus est, eam qua
 diximus conditione possideat. probe autem fieret si caetera omnia quae ueniunt in colo-
 niam, aequaliter possiderent. Cum autem fieri id non possit, sed alius ueniens plus habe-
 bit pecuniae, alius minus, multorum & aequalitatis in ciuitate temporum opportunitatibus
 causa, opus est ut inaequales in ea census constituentur: ut magistratus, uectigalia, distri-
 butionesque secundum dignitatem singuli, non solum suae maiorumque uirtutis aut formae
 aut uirium corporis, uerum etiam secundum diuitiarum & paupertatis usum quoad fieri
 potest aequaliter, uidelicet inaequali quidem portione, sed facile coaequabili accipientes,
 nequaquam contendant. Horum causa quatuor magnitudine differentes honorum cen-
 sus fieri oportet: Primos, Secundos, Tertios, & Quartos, aut quibusuis alijs nominibus
 appellatos: ut alij eodem in censu permaneant, alij ditiores pauperiores uel facti, in cen-
 sum sibi conuenientem transeant. Ad haec legis figuram, quae sequitur, ego ponam: Nem-
 pe oportere dicimus, ut in ciuitate quae summi morbi expers futura sit, quod dissidium aut
 seditionem rectius appellari, nec extrema in aliquibus ciuium inopia sit, nec ingentes
 diuitiae. Nam utraque illa ab utrisque his pariuntur. Quare oportet ut a legislatore utriusque
 terminus statuatur. Sit itaque paupertatis terminus, census sortis, quam stabilem esse opor-
 tet, quam uel minorem alicui esse nec magistratus ullus patitur, nec alius quisquam, cui
 cura sit uirtus. Cum legislator his mensuram suam praescripserit, duplum ad hanc & tri-
 plum & quadruplum haberi permittet. Plura uero si quis habeat siue reperta, seu dona-
 ta, siue quaestu parta, seu quauis alia fortuna huiusmodi comparata, si omne quod super-
 est ciuitati & dijs ciuitatis tutoribus dederit, indemnitas & laudibilis sit. Sin autem legi non
 obtemperauerit, quisquis hoc detulerit, dimidium consequatur. Ille autem aequali suorum
 bonorum parte mulsetur. Quaecumque uero possident ultra sortem, apud magistratum ho-
 rum custodem a lege constitutum, aperte scribantur, ut omnia de pecunijs iudicia facilia
 sint, & ualde clara. Post haec urbs primum in medio regionis quoad fieri post condatur,
 in loco qui caetera quoque ciuitatis habeat commoda: quae nec intellectu nec dictu diffici-
 lia sunt. Deinde in partes duodecim partitio fiat. Vt Vestis prima Iouis & Palladi conse-
 cretur, eaque arx, circulo circumducto, a quo & regionem & urbem partes duodecim par-
 tiantur, quae quidem ita aequales fiant, ut agri foecundi minores sint, infocundi maiores.
 Sortes uero quinquies mille & quadraginta scindant, quarum bipertito quaelibet diuida-
 tur. Confortiri quoque oportet portiones duas, quarum utraque remotioris & propinquioris
 sit particeps, ita ut pars urbi proxima cum remotissima parte fors una fiat, secunda quoque ab
 urbe cum secunda a remotissima, caeteraque omnia eodem pacto. Danda etiam opera est,
 ut in geminis his partitionibus, quod modo de foecunditate regionis & infocunditate
 diximus, peragat, ut uidelicet in eis multitudine, & paucitate distributionis aequatio fiat.

Valde diui-
tes bonos
non esse

Tria in qui-
bus homi-
nes studiū
ponunt, bo-
na animi,
bona cor-
poris & pe-
cunia

De situ
urbis

Diuisio a-
grorum

Quinetiam

Quin etiam diuidere in partes duodecim uicos oportet, quemadmodum & cetera bona, omnium prorsus aequalitate seruata, omniaq; describere. Deinde duodecim sortes, dijs duodecim attribuere, partem quamlibet sortis participem suo consecrare deo, tribumq; ipsam uocare. Sed & duodecim urbis mēbra, sicut in reliqua regione factū est, sigillatim in habitationes duas diuidenda sunt, unam quidē circa mediū, circa extremū alteram. Et habitationis quidem ordo hunc habeat finem. Illud autem cogitare omnino debemus, quod ea quæ diximus, nunquam talem opportunitatem nacta, omnia ita concurrent ut quemadmodum descripta sunt fiant, & uiri habitationem huiusmodi nō ferant moleste: sed æquo animo patiantur: pecuniasq; habere uelint per totam uitam ut statuimus. Mediocres filiorum præterea generationes ita ut singulis sint ut diximus, ac auro & argento careant, & cæteris omnibus quæ legislator ex supradictis diciturus esse uidetur: ad hæc regionis & urbis in medio & in extremis sicut ordinauimus ubique habitationes: quæ quidem omnia quasi somnia quædam dicuntur, ciuesq; per hæc & ciuitas quasi ex cæra formantur. Hæc utiq; modo quodam non male opponuntur: sed ea quoq; narranda, quæ legislator aduersus diceret. Ne fugere me existimetis amici, quod modo dictum est, uere quodammodo dici. Sed par est ut arbitror in singulis, is qui exemplar proponat ad cuius similitudinem opus fieri debeat, nihil omnino prætereat, quod ad uerissimam eius conueniat pulchritudinem. Si quis autem ex his nonnulla imitando assequi nequit, quæ supra uires sunt prætermittat: & quod his proximum est, eorumq; quæ fieri cōuenit cognatissimum, omni studio prosequatur, permittatq; legislatorem uoluntati suæ finem imponere. Quo facto, communiter cum illo consideret quid ex dictis conferat, quid uel ferendis legibus aduersetur. Nam opus undiq; sibi ipsi consentiens, artifex omnis ubiq; agere debet etiam in re minima, si modo sit laudem cōsecutus. Nunc iam post duodecim partium distributionem animaduertendū est, quod cum duodecim partes hæc plurimas in se portiones, portionibusq; connexa & orientia ex connexis habeant usq; ad quinque milia & quadraginta, unde & tribus & gentes & uicos habent, & ad rem bellicam ordines atq; ductus, nummos præterea & mensuras siccorum atq; humidorum & pondera similiter, hæc omnia cōmensurata & consona inter se à legislatore ordinari debēt. Præterea timenda non est pusillanimitatis opinio, quasi parua nimium considerentur, si quis iubet ut uasa & supellectilia ciuium omnia mensuram habeant suam, nullumq; sine certa mensura possideatur: & communi ratione censeat ad omnia perutiles esse numerorum partitiones uarietatesq;, secundum quas & ipsi inter se ipsos uarij sunt, & in longitudine & profunditate ac uocibus uarietate accipiunt: in motibus quoq; tam recto motu ascendendo uel descendendo quam circuitu. Ad hæc omnia ita respicere debet legislator, ut ciuibus omnibus præcipiat, ne ab huiusmodi numerorū ordine quoad possunt, discedant. Nulla enim alia una pueritiæ disciplina, ad rei familiaris gubernationē, ad rempublicam, ad artes deniq; uniuersas tantam habet uim, quantam huiusmodi numerorū cognitio: quodq; maximum est, somnolentos etiam, & natura rudes exuscitat: dociles, memores solertesq; facit, præter naturam suam diuina arte proficientes. Quæ quidem omnia, si modo legibus alijs atq; officijs illiberalitas & avaritia eorū animis extirpata sit, qui ea sufficienter & utiliter suscepturi sint, bona rudimēta, & cōmoda sunt. Sin minus, malitia hinc potius quam sapientia clam originem trahet: quod Ægyptijs & Phœnicibus multisq; alijs gentibus nunc uidemus contingere, propter cæterarum artium facultatūq; illiberalitatē: siue quis rudis legumlator id fecerit, siue fortuna infensa, siue alia huiusmodi quædam natura. nec enim illud ô Clinia & Megille nos fugiat, magnā esse locorū ad ferendos meliores peioresq; homines differentiam: quibus diuersa prout expedit legibus facienda sunt. Quippe alij uarietate uentorum & turbine, difficiles & proterui sunt: alij propter aquas: alij propter cibos, qui ex terra nō solum corporibus cōmodi aut incōmodi oriuntur, uerum animis quoq; non minus. Maxime autē loca regionis differunt, in quibus inspiratio quædam diuina est, & quæ dæmones sortiti sunt: qui habitantes, propitij, uel contrā suscipiunt. Quibus pro humano ingenio consideratis, mentis compos legum cōditor, se ad leges ferendas cōuertet. Quod & tibi est, ô Clinia, faciendum. Prius enim hæc tibi animaduertenda sunt, q̄ habitari facias regionem. CLIN, Egregie, ô Atheniēsis hospes, hæc abs te dicta sunt. Quare & mihi ita est faciendum.

De mensura
supellectilium

Argumentum